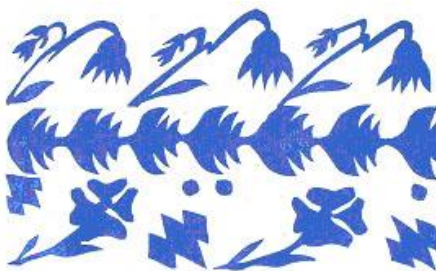
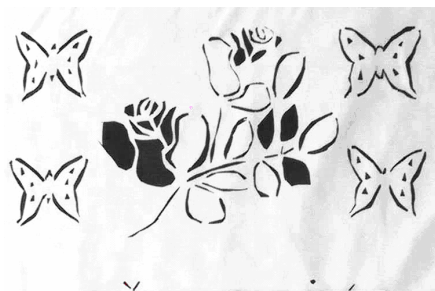

Kertomus käden, kielen, kulttuurin ja kuvataiteenkin oppimisen yhdistämiseksi

Kerron tarinan tutkimukseni (Lappalainen 2005, 298–301) monikulttuurisen oppijaryhmän oppimistilanteista: Leikkasimme kassikankaat kaikille. Alussa käytimme konvergenttia, ts. valmista mallia toistavaa työtapaa. Piirrän ja leikkaan ruusumallin kankaanpainantamalliksi. Se sijoitetaan kaikkien maahanmuuttajien kassikankaiden toiselle puolelle. Teen työtavan kaikille tutuksi; monikulttuuristuvat oppijat tulevat tietämään mistä on kyse. Kassin toiselle puolelle he suunnittelevat omat mallinsa. Keskustelemme materiaalin valinnasta: paperia, kangasta, mitä? Mistä kangasta saa, mistä voi ostaa? Me tarvitsemme lisäksi ruutu- ja puotipaperia, lyijykynän ja väriä. Kerron myöhemmin, mitä muuta tarvitsemme. Kerron mallista: ”Tämä on ruusu, se on ruusumalli. Suomessa on kesäkukka, juhannusruusu, se on valkoinen. Pohjois-Karjalassa kasvaa myös karjalanruusuja. Ne ovat punaisia.”

KUVAGALLERIA 1. Uuden asuinmaan luonnonympäristö tarjosi virikkeitä yhteiseksi jaettavaksi monikulttuurisuuspedagogiassa maahanmuuttajille (Lappalainen 2005).

Eräs monikulttuuristuva mies sanoo: ”Joo, joo. Minä nähdä, on, on!” Kysyn: ”Minkälaisen ruusun painamme kassikankaaseen?” Opiskelijani sanovat: ”Joo punainen, se on hyvä väri. Bosniasa myös punainen kukka, sano mikä se on!” Sanon: ”Se on ruusu.” Otamme asuinmaiden luonnonympäristön mukaan kulttuuritietoisuuden kartuttamiseen. Esittelen. Näytän ja kerron. Etenemme. Olemme suunnitelleet mallin. Sano: ”Minä suunnittelen, sinä suunnittelet...”. Kysymme: ”Mikä kuvio?” Sanon: ”Piirrä kuvio. Se tarkoittaa, suunnittele kuvio. Mikä on hyvä kuvio? Voit itse valita, mikä on hyvä.” Suunnittelemme työtä. Sanon: ”Piirrä kuvio ruutupaperille”. Monikulttuuristuva mies sanoo: ”Minä ei osata piirtää. Mikä minä piirtää?” (Hän näkyy piirtävän housut.) Sanon: ”Piirrä jotain muuta.” Bosnialainen mies kuvailee: ”Minä tulla Suomi lentokone. Minä piirtää lentokone. Onko hyvä?” Vastaan: ”On se hyvä. Piirrä se.” Hän kertoo jotakin matkakokemuksestaan ja tulostaan lentokoneella pakolaiseksi Suomeen. Kertaamme kieltä: ”Minä piirrän, sinä piirrät, X piirtää”. Oppijat tekevät luonnoksia aihemotiiveistaan. Katselen niitä. Näytän ja kerron: ”Piirrä kuvio, talo, auto, kukka, banaaneja, omenoita, puita, pensaita. Sanon: ”Piirrä kaksi viivaa rinnakkain. Tämä on kirurginveitsi. Kirurgi on lääkäri. Nyt minä olen lääkäri” (naurua). Venäläistaustainen nainen sanoo: ”Minä toin kissan Suomeen. Minun kissan nimi on T, minä teen kissan.” Puolestaan

Bosnia-Hertsegovinasta lähtöisin olevalle miehelle lentokone muistutti Suomeen tulemisesta keväällä 1994; Lappalainen 2005, 113).

Leikkaamme kankaanpainantamallin puotipaperille. Kuka kirjoittaa tauluun: ”Minä leikkaan, sinä leikkaat...”? Sanomme vielä yhdessä: ”Leikkaan, leikkaat...”. Opimme: ”Tämä valkoinen paperi on puotipaperia. Puoti on kauppa. Tätä paperia saa kaupasta.” Minulla on tarvikkeita ja välineitä kankaanpainantaan. Sanon: ”Tässä on ruutupaperia, puotipaperia, kynä, kirurginveitsi,

leimasin, puun paloja ja väriä”. Sanon: ”Ota veitsi käteen. Paina veistä. Leikkaa veitsellä. Sano: Minä leikkaan, sinä leikkaat... Kuka kirjoittaa tauluun?”

Käsityöoppimisessa opiskellaan kieltä ja kankaanpainantaa, ja ohessa opitaan myös aikamuodot. Puhekuorossa sanoimme vielä yhdessä: ”Me leikkasimme mallin. Sinä leikkasit, hän leikkasi..., ja minä suunnittelin, sinä valitsit...” ”Katso, opettaja, katso! Onko tämä hyvä?” Kun malli on valmis, me leikkaamme sen. Sanon: ”Leikkaa. Ota pala pois!” Oppija sanoo: ”Katso opettaja!” Sanon: ”Oi, paperi meni rikki!” Hän kysyy: ”Mitä on rikki?” Sanon: ”Se on reikä. Me paikkaamme sen”. Hän kysyy: ”Mitä on paikata?” Me laitamme paikaksi palan liimapaperia. Sanon ja näytän: ”Tämä on liimapaperi.” Sitten teemme kankaanpainopöydän. Sanon: ”Minä toin sanomalehtiä”. Tämän alueen pää-äänenkannattaja on sanomalehti Karjalainen. Oppija sanoo: ”Karjalainen, ai, on paljon, paljon. On paljon lehti!” Sanon: ”Ne ovat pinossa.” Maahanmuuttaja kysyy: ”Mikä on pino?” Vastaan: ”On monta lehteä päällekkäin, se on pino.” Näin voidaan kielen kannalta käsitellä tai ohittaa eteen tullut sana tai ilmaus tilannekohtaisesti.

Sanon: ”Ota lehti! Sano: ota lehti. Levitä se. Nyt me avaamme, levitämme ja tasoitamme lehden pöydälle.” Tasoitan taitteet. Sanon: ”Näin me tasoitamme. Tasoita.” Joku monikulttuuristuvista oppijoista kysyy: ”Onko hyvä?” Sanon: ”Tasoita vielä.” Laitamme lehtiä monta kerrosta. Sanon: ”On hyvä laittaa lehtiä. Tässä on vanha peitehuopa.” Toinen kysyy: ”Mihin huopa?” Sanon: ”Laitamme pöydälle lehtien päälle.” Jatkan: ”Nyt otamme muovia. Huopa ei likaannu, se ei mene likaiseksi. Muovi on suoja”. Kerron ja näytän: ”Laitamme muovin päälle vielä sanomalehden.” Sanomme yhdessä: ”Nyt painopöytä on valmis.” Sano: ”Se on hyvä painopöytä.” Kolmas näyttää: ”Katso, opettaja katso! Onko se hyvä?” Sanon: ”Tasoita lehden taitteita” Hän kysyy: ”Mitä on taitteita?” Näytän, ja sanon: ”Nyt on hyvä.” Minulla on suojavaate. Se on vanha valkoinen takki. Neljäs kysyy: ”Mikä takki minulle takki?” Sanon hänelle: ”Sinä tarvitset suojavaatteen. Se on esiliina.” Hän sanoo: ”Minulla ei esiliina, suojavaate.” Sanon: ”Leikkaamme sinulle muovista esiliinan.” Hän tunnustelee sanaa esiliinan. Sanon oppijalle: ”Sinun mallisi on valmis. Kenen mallin painamme ensiksi?” Kerron ja näytän. Tarvitsemme kankaanpainantaväriä, -mallin, -seulan, kertakäyttölusikoita ja -kuppeja. Sanon: ”Tuo kaikki kankaat, mihin sinä aiot painaa.” Nyt me painamme X:n mallin:

Näytän ja kerron. Sanomme yhdessä: ”Me painamme, te painatte, he painavat...” Sanon ja näytän: ”Tässä on kankaanpainantavärejä.” Kysyn: ”Minkä värin valitset?” Oppija sanoo ja näyttää: ”Minä haluan tämä väri.” Sanon: ”Mikä väri se on?” Hän vastaa: ”Minä ei tiedä suomi kieli.” Sanon: ”Se on sininen väri, sano: minä haluan sinisen värin.” Hän vastaa: ”Jo, joo, minä haluan sinisen värin.” Toistan: ”Sinä haluat sinisen värin!” Oppija: ”Kyllä minä haluan sinisen värin.” Minä otan sinistä väriä viisi lusikallista kertakäyttömukiin. Kerron mitä teen: ”Väriä voi myös kaataa tähän kuppiin.” Sanon: ”Minä kaadan väriä, vain vähän, en laita kuppia täyteen. Sitä tulee noin kolme senttimetriä (näytän sormilla). Sanon: ”Nyt otan muovilusikan, muovilusikka.” Näytän taas ja sanon: ”Minä vatkaan väriä muovilusikalla. Kehotan oppijoitani: ”Sanokaa yhdessä: sinä vatkaat. Se on sama kuin vatkata kananmunaa (naurua). Piirrä kana ja muna.” Nauramme: ”Heh! Vatkaa, vatkaa vielä, sanokaa: minä vatkaan.” Sanomme yhdessä: ”Minä vatkaan, sinä vatkaat...” Totean: ”Nyt väri on kuohkeaa. Kuohkea, se on hyvä.” Oppija sanoo: ”Joo, joo!” Kommentoin: ”Sinä ymmärrät.” Oppija sanoo: ”Joo kyllä, kyllä.” Vastaan: ”Sano: minä ymmärrän.” Hän sanoo: ”Minä ymmärrän!”

Otamme mallin. Sanon: ”Ota malli. Tässä on painantakehys. Se on seula.” Asetamme mallin seulan alle. Näytän ja kerron: ”Laita malli seulan alle!” Kerron: ”Väri läpäisee seulan.” Varoitin: ”Oih, älä leikkaa paperia! Se on iso paperi. Paperi on isompi kuin seula. Paperi saa olla vielä suuri. Älä ota maalarinteippiä. Ei, emme tarvitse sitä nyt. Me kiinnitämme mallin seulaan kankaanpainantavärin avulla.” Selostan oppijoille: ”Tässä on sanomalehti muovipäällysteisen kankaanpainantapöydän päällä. Seulan alla on X:n piirtämä ja leikkaama malli. Nyt kaadamme väriä seulaan. Tässä on ikkunanpesulasta. Se on myös kankaanpainantalasta. Lasta on sama sana kuin, montako lasta siellä on? Heh, heh!” Kokeilemme painamista. Painamme ensin sanomalehteen. Se on harjoitus. Seula tulee toimivaksi. Väri kiinnittää mallin seulaan. Repäisemme liian paperin pois. Repäisen. ”Nyt minä repäisen”. Harjoitteleme kuvion painamista sanomalehteen. Me harjoitteleme. Tarvitsemme voimaa. Kysyn: ”Kuka haluaa pitää kiinni?” Yksi oppijoista vastaa: ”Minä haluan pitää” ja toinen ilmoittaa: ”Minä haluan pitää.” Kaksi oppijaa pitää kiinni seu-

lasta. Sanon: ”Pidä kiinni napakasti! Pidä sinä kiinni myös. Paina kädellä näin. Hyvä!” Harjoittemme ja painamme. Levitämme väriä seulaan. Sanomme: ”Me levitämme... Me painamme.” Kehotan: ”Kuuntele! Kuuluu kurina!” Vedän lastalla kaksi kertaa. Se riittää. Sanon: ”Ei tarvitse enempää. Nyt teemme mallinäytteen. Minulla on kangasta, se on minun omaa kangasta.”

Kysyn: ”Saanko painaa sinun kuviosi kankaaseeni? Minä haluan sen muistoksi. Saanko muistoksi?” Oppija kysyy: ”Mitä on muistoksi?” Vastaan: ”Voinko viedä sen kotiin ja kertoa, tämä on yhden bosnialaisen työ?” Hän myöntää: ”Joo, joo, kyllä, kyllä, ole hyvä! Kyllä opetaja saa. Kyllä sinä saa!” Me painamme. Jatkan: ”Pidä kiinni napakasti!” Vedän lastalla yhden kerran. Sanon: ”Nyt minä vedän lastalla toisen kerran” Taas kuuluu vedon ääni. Osoitan: ”Katso, on tahra. Se on tahra.” Oppija kysyy: ”Mikä on tahra?” Vastaan: ”Se on lika. Vaate on likainen.” Palaamme tahraan ja likaan myöhemmin. Nyt emme pysähdy. Seulassa on tukos. Me avaamme sen. Emme saa katkaista työskentelyä, sillä ei ole hyvä, jos seula kuivuu. Kehotan: ”Tuokaa kaikki kankaat, tyynyliina, kassi ja patalappu. Onko muuta kangasta?” Maahanmuuttajat vastaavat: ”Ei, on kaikki, on, on.” Katsomme, mihin kohtaan tyynyliinaa painamme kuvion. Kehotan: ”Vie kangas kuivumaan pöydälle.” Jatkan ja näytän: ”Nyt pesemme seulan muovisaavissa.” Otamme vettä ja astianpesuharjan. Kerron: ”Tuolla on vesipiste.” Sitten laitamme seulan kuivumaan. Sanon yhdelle oppijalle: ”Meillä on vain yksi seula. Voimme painaa seuraavan mallin sitten, kun seula on kuiva. Me painamme sinun työsi huomenna.” Nyt jätämme työt käsityöluokkaan ja siirrymme toiseen luokkaan tarkastelemaan suomen kielen sanoja, joita tuli esiin työn ohessa. Otamme mukaan fläppitaulun. Totean: ”Tänne tauluun on kirjoitettu verbejä: asettaa, korjata, läpäisee, levittää, poistaa, sekoitan, siirrän...” Muokkaamme ja taivutamme niitä. Voimme aukkoharjoituksina tehdä selostuksen siitä, mitä olemme tehneet käsityön ja kielen oppimiseksi oppimisympäristöissämme.

Tekeminen ilman sanoja on voimatonta kieltä viestittämään. Myöskään irrallaan lausutut sanat eivät liitä kieltä kontekstiinsa tai muuhun asiayhteyteen. Käden, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistämisessä voimme edetä yksityisestä yleiseen. On annettava tilaa, mahdollisuuksia ja aikaa sille, että kieli kytketään käsityöoppimisen kontekstiin. Oppimisprosessissa on hyvä suoda luonnollinen mahdollisuus palata käsiteltyyn asiaan. Sitä voidaan toistaa ja siitä voidaan puhua monta kertaa. Kielen oppimisen kytkeminen käsityöllisen toiminnan sisältöalueeksi tekee käsityöstä kielen oppimista helpottavan, metodisen välineen. Opettajalla on oppiaineksen sisällön ja menetelmien valinnoissa monikulttuurisuuspedagogiikan opetusjärjestelyissä käytössä langat käsissään. Käsityöllisen toiminnan prosessoinnissa yhteistoiminnallisuus synnyttää uuden monikulttuurisuutta käyttävän etnisen kulttuuriorientaatiopedagogiikan ja sen metodiikan. Vieraaseen maahan tullessa tarvitaan aina kommunikaatiota, vaikka yhteistä kieltä ei olisikaan. Tekemisen kautta kieltä voi pukea sanoiksi. Toisin sanoen sitä kielellistetään. Siihen käsityöoppiminen kulttuurien kohtaamisessa antaa loistavat mahdollisuudet maahanmuuttajien koulutuksessa. esiammatillisena toimintana maahanmuuttajat tekivät paikkakunnalla pidettäviin myyjäisiin pyyhe-, tyyny- ja pöytäliinoja. Koulupoika suunnitteli kankaanpainantamalleja oman koulunsa uskonto-tuntien aikana (Lappalainen 2005, 150).

Monikulttuuristuvien oppijoiden kankaanpainantaan tekemissä kuvioaiheissa esiintyvät porkkana, omena, banaani, talo, ikkuna, auto, lentokone, perhonen ja kukkia. (Lappalainen 2005, 127.) Varsinkin hedelmäaiheet ovat suosittelavia käytettäväksi monikulttuuristen kieli- ja käsityökoulutusten oppimisympäristöissä. Kurssien alkupuolella niistä voidaan opetella substantiiveja. Myös abstraktimman kielen verbien, adjektiivien ja adverbiin opettelu etenee luontevasti. Kä-Ki-Ku-oppimistyyli toimii yhtäältä monikulttuuristuvien oppijoiden kielen oppimisen helpottajana. Se sopii toisaalta opetusmetodiksi monikulttuuristuvalla opettajalle. On otettava huomioon, että kolmanneksi käsityötä, kieltä, kuvataidetta ja kulttuuria yhdistävällä otteella myös käsityömuotoiluoppimisen laatu ja status kohenee.

Lappalainen, Eeva-Maija 2005: Kulttuurisesti sensitiivinen opettajuus, käden, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistäminen maahanmuuttajien koulutuksessa ja opettajan kasvupolulla. Akateeminen väitöskirja Oulun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta. Jyväskylä: Gummerus. 1–3 painokset.